UDK 811.163.43’367.333
UDK 811.163.43’38
Stručni rad

Esmeralda Mustafić, MA

SEMANTIČKI TIPOVI NEKONGRUENTNOG ATRIBUTA U ADMINISTRATIVNOM FUNKCIONALNOM STILU

Sažetak

Nekongruentni atribut je postao zanimljiva tema za istraživanje s obzirom na mnoštvo značenja koja može preuzimati u toj funkciji. U radu će se nastojati prikazati semantički tipovi nekongruentnog atributa u administrativnom funkcionalnom stilu. S obzirom na činjenicu da je administrativni funkcionalni stil specifičan u odabiru lingvističkih sredstava i s obzirom na njegovu veliku shematiziranost, očekuje se da će rezultati istraživanja doprinijeti kako boljem razumijevanju samog administrativnog funkcionalnog stila, tako i značajnom diferenciranju nekongruentnih atributa u njemu. Ovo istraživanje se prije svega odnosi na istraživanje frekventnosti pojavljivanja određenih semantičkih tipova nekongruentnih atributa u administrativnom funkcionalnom stilu, da bi se na kraju time dobila i jasnija slika o frekventnosti tih istih tipova u upotrebi u savremenom jeziku. Korpus istraživanja su različiti brojevi Službenih novina ZDK. Primjeri će biti razvrstani u skupine koje predstavljaju strukturne tipove nekongruentnog atributa (uz konkretne, deverbativne i deadjektivne imenice).

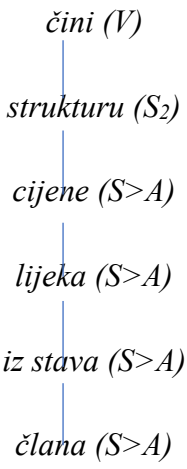
Ključne riječi*: nekongruentni atribut, administrativni stil, padež, značenje*

Uvod

Administrativnom funkcionalnom stilu je svojstven visok stepen shematiziranosti i determiniziranosti jezičkih sredstava, što je rezultat njegove funkcije. Administrativni tekstovi, naime, služe za zvaničnu komunikaciju između pojedinaca i ustanova, između ustanova, između država i državnika, pojedinaca i državnih organa... Da bi takva komunikacija bila efikasna u što kraćem vremenskom periodu, razvila su se manje-više stroga pravila i sheme, obrasci za većinu tih žanrova.

Administrativni stil odlikuje se preciznošću, tačnošću i faktografijom. Zbog toga se još više nego u naučnom stilu ovdje može govoriti o odsustvu figurativnosti ili emocionalno-ekspresivne markiranosti (Katnić-Bakaršić, 2001:88).

Jezička sredstva upotrijebljena u administrativnom stilu ne odstupaju od tih strogih pravila i shema, i upotrijebljena su tako da služe svrsi, tj. prenošenju informacija od tačke A do tačke B. Na gramatičkom planu ovaj stil je *nominalni,* što znači da u njemu dominiraju imenice, naročito apstraktne i deverbativne, a čest je postupak kondenzacije, naročito nominalizacije, tako da je broj glagola dodatno smanjen (v. Katnić-Bakaršić, 2001:92). U rečenici *Strukturu cijene lijeka iz stava (1) ovog člana čini... (SN9, 749)* se može uočiti izrazita upotreba nominalnih konstrukcija što je karakteristično za ovaj stil. Gotovo sve riječi u rečenici su imenice u funkciji nekongruentnog atributa.

Sve sintagme osim prve, koja predstavlja vezu između predikata i objekta, su supstantivne i nižu se kao upravni i zavisni članovi (*strukturu cijene, cijene lijeka, lijeka iz stava, stava člana*) te preuzimaju funkciju nekongruentnog atributa.

Korpus za analizu nekongruentnog atributa u okviru adminitrativnog funkcionalnog stila su bile *Službene novine ZDK* od broja 5 do broja 9 iz 2018. godine.

Nekongruentni atribut najčešće izražava funkcionalno preobraženim supstantivnim sintaksemama koje ne prate gramatičke oznake roda broja i padeža upravne supstantivne sintakseme. S obzirom na svoju strukturu, nekongruentni atributi se mogu podijeliti u tri skupine, i to:

1. nekongruentni atribut uz konkretne imenice
2. nekongruentni atribut uz deverbativne imenice
3. nekongruentni atribut uz deadjektivne imenice

Primjeri nekongruentog atributa pronađeni u korpusu su podijeljeni prema ovim trima skupinama. Osim toga, nekongruentni atribut može imati široko semantičko polje uvjetovano padežnim oblicima u kojima se javlja, te su primjeri također podijeljeni i na osnovu toga u kojem padežu stoje.

Semantički tipovi nekongruentnog atributa uz konkretne imenice

Semantički tipovi nekongruentnog atributa u genitivu

Kada se nalazi uz imenice, genitiv ima atributsku funkciju, i to funkciju nekongruentnog atributa. Značenja koja on može imati su: *posesivno, ablativno, kvalitativno, partitivno*, *eksplikativno, adverbijalnoodredbeno, subjekatsko, objekatsko.* U administrativnom funkcionalnom stilu postoji mnoštvo primjera nekongruentnog atributa u gentivu, a sami primjeri preuzimaju različita padežna značenja.

Posesivno značenje nekongruentnog atributa u genitivu moguće je prepoznati u sljedećim primjerima: *...postupa **po prijedlogu tužioca** iz tužbe...* (SN5, 415); *...**članovi** njihovih porodičnih **domaćinstava** nemaju zaključen ugovor...* (SN5, 428); ***Obrazac zahtjeva** sa potrebnom dokumentacijom sadrži...* (SN5, 429); *...dostupni su **u šalter salama općina/grada**...* (SN5, 429);

...raspoređuje se ***klubovima poslanika****...* (SN5, 430); *...****za vrijeme rada*** *samo za dana prisustva na poslu*. (SN5, 470); *Predsjedniku i* ***članovima komisije*** *pripada naknada...* (SN5, 475); ***Predmet*** *ovog* ***konkursa*** *je izbor notara sa službenim sjedištem...* (SN5, 476); *U slučaju* ***smrti radnika,*** ***članovi*** *njegove uže* ***porodice*** *imaju...* (SN6, 506); *...utrošit će se u skladu sa finansijskim planom i* ***projektom budžeta****...* (SN7, 604).

Partitivno značenje nekongruentnog atributa u genitivu je moguće prepoznati u sljedećim primjerima: *U predmetnom zahtjevu je navedeno da se* ***u toku postupka****...* (SN5, 413); *...da je Ustavni sud Federacije* ***u nizu*** *svojih* ***presuda*** *utvrdio...* (SN5, 414); *60% sredstava dijeli* ***prema broju*** *poslaničkih* ***mandata****...* (SN5, 430); *...mora mu se osigurati jedan* ***dan odmora***. (SN6, 503).

Kvalitativno značenje nekongruentnog atributa u genitivu je moguće prepoznati u sljedećim primjerima: *...moraju imati* ***punomoć u*** *pisanoj* ***formi****...* (SN6, 500); *...donosi* ***kalendar*** *radnih* ***dana*** *za narednu godinu*. (SN6, 502); *...može dospjele obaveze platiti direktno* ***sa računa*** *javnih* ***prihoda****...* (SN8, 646).

Ablativno značenje nekongruentnog atributa u genitivu moguće je prepoznati u sljedećem primjeru: *Uplaćena* ***sredstva od strane*** *(EU) donatora...* (SN7, 604).

Eksplikativno značenje nekongruentnog atributa u genitivu je moguće prepoznati u sljedećim primjerima: *...****u okviru*** *svojih* ***nadležnosti*** *utvrđenih...* (SN5, 421); *...da stambene jedinice koristi* ***prema principima stanovanja****..*

Adverbijalnoodredbeno značenje nekongruentnog atributa u genitivu se može prepoznati samo na primjerima koji upućuju na neke članove, konkretno, tu bi se moglo prepoznati značenje mjesta: *Sredstva* ***zajma iz člana 1.*** *ove odluke...* (SN8, 646); *Strukturu cijene* ***lijeka iz stava (1)*** *ovog člana čini...* (SN9, 749).

Semantički tipovi nekongruentnog atributa u dativu

Dativ je padež namjene. Njime se govori kome ili čemu se nešto daje ili kome ili čemu je nešto namijenjeno. Milivoje Minović (1987:130) govori o dativu uz glagole, dok dativ uz imenice svrstava u ostalu upotrebu dativa, navodeći da takva upotreba dativa nije frekventna, a u tom kontekstu se govori o *posesivnom dativu*. U korpusu administrativnog funkcionalnog stila nije pronađen nijedan primjer nekongruentnog atributa uz konkretne imenice u dativu.

Semantički tipovi nekongruentnog atributa u akuzativu

Akuzativ u adnominalnoj poziciji ima atributsku funckiju i značenje cilja, namjene, osobine. Značenje namjene kod nekongruentnog atributa u akuzativu je moguće prepoznati u sljedećim primjerima: *...smatra se prihod ostvaren davanjem* ***imovine u zakup***. (SN5, 428); *Uplaćena* ***sredstva za subvencije*** *će se voditi...* (SN5, 429); *Krajnji* ***rok za realizaciju*** *aktivnosti...* (SN5, 474); *Imenuje se* ***komisija za utvrđivanje*** *teške bolesti...* (SN5, 474); *Utvrđuje se konačna* ***lista*** *kandidata* ***za*** *nadzorni* ***odbor*** *privrednog društva...* (SN8, 672); *U 2014. godini je otvoren namjenski* ***račun za prikupljanje*** *sredstava...* (SN8, 694); ***Služba za spašavanje*** *iz ruševina je formirana...* (SN8, 700).

Semantički tipovi nekongruentnog atributa u instrumentalu

Instrumental je još jedan padež čija je upotreba frekventnija u adverbalnoj poziciji, ali se ipak mogu izdvojiti neka osnovna značenja i adnominalnoj poziciji. Značenja koja su najčešće prisutna u supstantivnim nekongruentnim sintagmama su: vremensko, mjesno ili prostorno, kvalitativno, zatim je tu instrumental sredstva, društva i dopune.

Značenje sredstva nekongruentnog atributa u instrumentalu je moguće prepoznati u sljedećim primjerima: *...**Na koverti sa prijavom** i traženim dokumentima naznačiti...* (SN9, 888); *Na usmenom dijelu ispita učenik izvlači **listić sa pitanjima***. (SN9, 892).

Semantički tipovi nekongruentnog atributa u lokativu

Lokativ je padež lokacije. Upotrebljava se samo s prijedlozima. Šira je upotreba u adverbalnoj poziciji, ali postoje i značenja u adnominalnoj poziciji, a to su: mjesno značenje, vremensko, načinsko, objekatsko i značenje sredstva.

Značenje načina nekongruentnog atributa u lokativu moguće je prepoznati na sljedećem primjeru: *...osoba ili **porodica u potrebi** za podrškom u plaćanju...* (SN5, 478); *...primjenjuju jednaka mjerila Slovenije **o saradnji u oblasti** obrazovanja...* (SN9, 740); značenje mjesta je moguće prepoznati na sljedećem primjeru: *Ako je **šteta na radu** prouzrokovana namjerno...* (SN6, 506).

Lokativ dopune ili objekatski lokativ se može prepoznati u sljedećim primjerima: ***Podaci o plaćama** su javni...* (SN6, 504); ***Pravilnikom o** naučnim i umjetničkim **oblastima**...* (SN7, 618); ***Elaborat o opravdanosti** obavljanja naučne djelatnosti sadrži...* (SN7, 628); *...što se dokazuje **uvjerenjem o** stalnom **zaposlenju**...* (SN8, 674).

Semantički tipovi nekongruentnog atributa uz deverbativne imenice

Administrativni stil je primarno nominalni, broj glagola koji su unutar ovih tekstova je dodatno smanjen nominalizacijom i rečeničnom kondenzacijom. To dovodi do zaključka da su tekstovi ovog stila preplavljeni deverbativnim imenicama, koje su, u ovom slučaju, češće negoli konkretne.

Semantički tipovi nekongruentnog atributa u genitivu

Posesivno značenje nekongruentnog atributa u genitivu moguće je pronaći u sljedećim primjerima: *Ustavni sud Federacije je **od podnosioca zahtjeva** tražio dopune zahtjeva...* (SN5, 406); ***Podnosilac zahtjeva** je ovlašten za podnošenje zahtjeva...* (SN5, 407); *Općinsko vijeće Bihać, **kao donosilac** osporene **Odluke**...* (SN5, 413); *...da se pobrine **o provedbi** sudskih **odluka**...* (SN5, 420); *Odobrava se **preraspodjela rashoda**...* (SN5, 424); *...Žepče će utrošiti **za rekonstrukciju** sportske **dvorane**...* (SN5, 469); *Rok iz stava (1) se može produžiti **na zahtjev predlagača**...* (SN5, 474); ***Brisanje** srednje **škole** vrši se na taj način...* (SN5, 483); ***Zahtjev aplikanta** koji ne ispunjava opće uvjete...* (SN8, 676); ***Korisniku kredita** se zaračunava kamata...* (SN8, 677);

Kvalitativni genitiv je moguće prepoznati u sljedećim primjerima*: Usvaja se Elaborat* ***o pokretanju*** *studijskog* ***programa****...* (SN5, 420); *...može se utvrditi duže* ***trajanje*** *otkaznog* ***roka****...* (SN6, 501); ***Način korištenja*** *ovog* ***prava*** *biće utvrđen...* (SN6, 503); *...koji je osnov* ***za praćenje*** *statističkih* ***indikatora****...* (SN7, 619).

Eksplikativno značenje nekongruentnog atributa u genitivu moguće je prepoznati u sljedećim primjerima: ...*su u potpunosti regulisana* ***pitanja iz oblasti*** *privređivanja igara na sreću*. (SN5, 413); *Za prvođenje* ***postupka pregovaranja*** *strane će odrediti...* (SN6, 500); *...sprovodi se* ***postupak mirenja****...* (SN6, 508); *...upisuje se u Registar* ***promjena naziva*** *udruženja...* (SN6, 591). Partitivno značenje nekongruentnog atributa u genitivu prepoznat će se u sljedećim primjerima: ***Početak*** *i* ***završetak*** *radnog* ***vremena, preraspodjela*** *radnog* ***vremena****...* (SN6, 502).

Adverbijalnoodredbeno značenje nekongruentnog atributa u genitivu moguće je prepoznati u primjerima: *...ne ostvaruje se u slučaju* ***odsustva s posla****...* (SN5, 470) sa značenjem mjesta, i *...škola će utrošiti za organizaciju* ***takmičenja*** *učenika* ***iz informatike***. (SN8, 648) sa značenjem načina.

Subjekatski genitiv je prisutan u sljedećim primjerima: *Imajući u vidu* ***odgovor*** *Federalnog* ***ministarstva*** *finansija...*(SN, 414); ***Informisanje javnosti*** *i promocija u svim fazama JPP projekta... (SN5, 473)*; *Rješenj****e o izboru kandidata*** *donosi...* (SN5, 477); *...*da *je na listu dopušten* ***prigovor roditelja/staratelja****...* (SN9, 800).

Objekatski genitiv je prisutan u sljedećim primjerima: *Budžetski korisnici kojima su odobrena sredstva* ***za nabavku opreme****...* (SN5, 426); *...škola će utrošiti za organizaciju* ***prevoza učenika****...* (SN7, 606); *...****iznajmljivanjem toge*** *i nostrifikacije diplome doktorskog studija...* (SN9, 749);

Semantički tipovi nekongruentnog atributa u dativu

U korpusu administrativnog stila pronađen je jedan primjer nekongruentnog atributa u dativu sa posesivnim značenjem: *Poslodavac je dužan omogućiti sindikalnom povjereniku* ***pristup podacima****...* (SN6, 508).

Semantički tipovi nekongruentnog atributa u akuzativu

U korpusu administrativnog stila pronađena je nekolicina primjera nekongruentnog atributa u genitivu, koji primarno preuzimaju značenje namjene: ***Zahtjev za ocjenjivanje*** *ustavnosti treba da...* (SN5, 406); *...dostavio je* ***zahtjev za rješavanje*** *ustavnog pitanja*. (SN5, 412); *U postupku podnošenja* ***zahtjeva za ostvarivanje*** *pomoći...* (SN5, 478); *...mogu dostaviti Službi za zajedničke poslove svoje* ***zahtjeve za smještaj****...* (SN9, 607); ***Zahtjev za dodjelu*** *kredita mogu podnijeti osobe...* (SN8, 673).

Osim toga, prisutno je i dopunsko značenje u primjerima: ...*imati* ***na raspolaganju*** *tehničku (savjetodavnu)* ***pomoć****...* (SN5, 474); *...da se* ***prije stupanja na rad*** *upozna...* (SN6, 502); ***Prilikom odlaska u penziju*** *(starosnu, prijevremenu, invalidsku) isplaćuju se...* (SN6, 505).

Semantički tipovi nekongruentnog atributa u instrumentalu

U korpusu administrativnog funkcionalnog stila pronađen je jedan primjer nekongruentnog atributa u instrumentalu sa dopunskim tj. objekatskim značenjem: ***Za rukvođenje akcijama*** *zaštite i spašavanja*... (SN8, 698).

Semantički tipovi nekongruentnog atributa u lokativu

U korpusu administrativnog funkcionalnog stila pronađeno je nekoliko primjera nekongruentnog atributa u lokativu za dopunskim, odnosno objekatskim značenjem: ***Odluku o*** *komunalnim* ***taksama*** *donijelo je*... (SN, 415); *...dostavio Ustavnom sudu Federacije* ***odgovor o stanju*** *izvršenja odluka*... (SN5, 420); *...podnijeti kompletan* ***izvještaj o utrošku*** *sredstava*... (SN5, 469); ***Rješenje o izboru*** *kandidata donosi*... (SN5, 477); *Prije donošenja* ***odluke o otkazu*** *ugovora o radu*... (SN6, 501); *JU Univerzitet u Zenici je dužan sačiniti* ***izvještaj o*** *namjenskom* ***utrošku*** *sredstava*... (SN7, 604); *Bračni partneri apliciraju zajedno jednom aplikacijom* ***uz*** *ovjerenu* ***izjavu o saglasnosti***. (SN8, 675); ***Odluka o razvrstavanju*** *lokalnih cesta*... (SN9, 739); *Komisija daje ocjenu i* ***mišljenje o opravdanosti***... (SN9, 879); *...***odlučivanje o izgledu** *i sadržaju povelje i plakete*... (SN9, 886); ***Odluku o prigovoru*** *donosi Školski odbor*... (SN9, 888).

Semantički tipovi nekongruentnog atributa uz deadjektivne imenice u administrativnom stilu

Deadjektivne imenice nisu nešto što je svojstveno za administrativni funkcionalni stil. U cijelom korpusu je pronađeno svega desetak primjera nekongruentnog atributa uz deadjektivne imenice i to u genitivu, akuzativu i intrumentalu.

Semantički tipovi nekongruentnog atributa u genitivu

U korpusu pronađenih primjera nekongruentnog atributa u genitivu većina ima posesivno značenje: *...propisivanjem* ***visine*** *godišnje* ***takse***... (SN5, 413); *Uvrđuje se* ***visina naknade*** *za rad*... (SN5, 426); ***Visinu kredita*** *određuje poslovna banka u zavisnosti* ***od*** *kreditne* ***sposobnosti podnosioca*** *zahtjeva*. (SN7, 677); *Ukupna procjenjena* ***vrijednost*** *javne* ***nabavke***... (SN9, 732); *Daje se saglasnost* ***na visinu školarine***... (SN9, 739).

Uz navedene primjere, prisutan je i jedan primjer ablativnog značenja: *Visinu kredita određuje poslovna banka* ***u zavisnosti od*** *kreditne* ***sposobnosti*** *podnosioca zahtjeva*. (SN7, 677); te jedan primjer sa partitivnim značenjem: *Uvažavajući* ***specifičnosti*** *pojedinih* ***oboljenja***... (SN9, 879).

Semantički tipovi nekongruentnog atributa u akuzativu

U korpusu administrativnog funkcionalnog stila pronađena su dva primjera nekongruentnog atributa u akuzativu sa značenjem namjene: *Daje se* ***saglasnost za zaključivanje*** *Ugovora o zajmu*... (SN8, 646); *Daje se* ***saglasnost na visinu*** *školarine*... (SN9, 739).

Semantički tipovi nekongruentnog atributa u instrumentalu

U korpusu administrativnog funkcionalnog stila pronađen je jedan primjer nekongruentnog atributa u instrumentalu sa značenjem dopune ili objekta: ...*realizovat će se isključivo* ***u sladu sa procentom*** *ostvarenja*... (SN7, 611).

Zaključak

Primarni cilj ovog istraživanja bio je prikazivanje frekventnosti pojavljivanja semantičkih tipova nekongruentnog atributa u administrativnom funkcionalnom stilu. Da bi se došlo do konkretnih rezultata za izvore su uzeti različiti brojevi *Službenih novina ZDK*. Administrativni funkcionalni stil je primarno nominalan pa se krenulo sa pretpostavkom da će jedan takav stil imati veliki broj različitih semantičkih tipova nekongruentnog atributa.

Došlo se do sljedećih zaključaka: U administrativnom funkcionalnom stilu je najzastupljeniji nekongruentni atribut u genitivu, sa posesivnim značenjem, i to u sva tri strukturna tipa, i kada se nalazi uz konkretne, i uz deverbativne kao i deadjektivne imenice; Dativ je zastupljen u svega nekoliko primjera što znači da njegova upotreba u adnominalnoj poziciji u ovom stilu, dijelom i u bosanskom jeziku, nije zastupljena u tolikoj mjeri; Nekongruentni atribut uz deadjektivne imenice je pronađen na nekolicini primjera što znači da u ovom stilu upotreba ovih atributa nije frekventna; I na kraju, nešto je veći broj primjera nekongruentog atributa uz deverbativne imenice u odnosu na nekongruentni atribut uz konkretne imenice što može biti rezultat same prirode ovog stila i njegove nominalnosti, tj. primarne zastupljenosti imenica. Kada se sagleda sve u cjelini, imajući na umu da su forme administrativnog stila zastupljene u svakodnevnom životu svakog čovjeka, može se zaključiti da je upotreba nekongruentnog atributa u savremenom jeziku prisutna i kroz ovaj stil.

Izvori

1. SN5 – *Službene novine Zeničko-dobojskog kantona* (2018), godina XXIII, br. 5, Zenica.
2. SN6 – *Službene novine Zeničko-dobojskog kantona* (2018), godina XXIII, br. 6, Zenica.
3. SN7 – *Službene novine Zeničko-dobojskog kantona* (2018), godina XXIII, br. 7, Zenica
4. SN8 – *Službene novine Zeničko-dobojskog kantona* (2018), godina XXIII, br. 8, Zenica
5. SN9 – *Službene novine Zeničko-dobojskog kantona* (2018), godina XXIII, br. 9, Zenica

Literatura

1. Čedić, Ibrahim (2001), *Osnovi gramatike bosanskog jezika,* Institut za jezik, Sarajevo.
2. Jahić, Dževad; Halilović, Senahid; Palić Ismail (2000), *Gramatika bosanskoga jezika,* Dom štampe, Zenica.
3. Katičić, Radoslav (2002), *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika,* Nakladni zavod Globus, Zagreb.
4. Katnić-Bakaršić, Marina (2001), *Stilistika, Ljiljan, Sarajevo.*

5. Kuna, Branko; Mikić, Ana (2010), Posvojni dativ, *Sintaksa padeža: Zbornik radova znanstvenog skupa s međunarodnim sudjelovanjem Hrvatski sintaktički dani,* 147-162, Osijek.
6. Minović, Milivoje (1987), *Sintaksa srpskohrvatskog – hrvatskosrpskog književnog jezika za više škole,* OOUR Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Sarajevo, 1987.
7. Omerović, Mirela (2011), *Nekongruentni atribut u bosanskome jeziku,* Sarajevo. Slavistički komitet.
8. Piper, Predrag et all. (2005), *Sintaksa savremenoga srpskog jezika: prosta rečenica,* Institut za srpski jezik SANU, Beograd.

SEMANTIC TYPES OF INCONGRUENT ATTRIBUTE IN ADMINISTRATIVE FUNCTIONAL STYLE

Abstract

The incongruent attribute has become an interesting topic for research given the multitude of meanings it can take on in that function. This paper will try to present the semantic types of incongruent attribute in the administrative functional style. Given the fact that administrative functional style is specific in the choice of linguistic means and given its great schematization, it is expected that the research results will contribute to a better understanding of administrative functional style and significant differentiation of incongruent attributes in it. This research primarily refers to the research of the frequency of occurrence of certain semantic types of incongruent attributes in the administrative functional style, in order to finally get a clearer picture of the frequency of these same types in use in modern language. The corpus of research is different issues of the Službene novine of ZDK.

Key words: *incongruent attribute**,** administrative style, meaning*